

DEBRECENI ÍTÉLŐTÁBLA
Gf. III. 30.331/2009/5.

A Debreceni Ítéltábla az Ábrók és Horog Ügyvédi Iroda (4220 Hajdúböszörmény, Bethlen u. 26. szám, ügyintéző: Dr. Ábrók László ügyvéd) által képviselt felperes neve (felperes címe) II. r. felperesnek-, az előbb Dr. Dunai Sándor ügyvéd (1118 Budapest, Pecz Samu u. 4. szám), majd Dr. Rátky és Társa Ügyvédi Iroda (1022 Budapest, Bimbó u. 4. szám, ügyintéző: Dr. Rátky Miklós ügyvéd) által képviselt alperes neve (alperes címe) alperes ellen - akinek pernyertessége érdekében a perben beavatkozott a Peterman László által képviselt ... Korlátolt Felelősségű Társaság (beavatkozó címe) beavatkozó - vételár megfizetése iránt indított perében a Hajdú-Bihar Megyei Bíróság 2009. április 15. napján kelt, 7. G. 40.097/2006/99. számú ítélete ellen az alperes részéről 101. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés alapján lefolytatott másodfokú eljárásban meghozta a következő

végzést:

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét - a fellebbezési kérelem és a fellebbezési ellenkérelem korlátai között - hatályon kívül helyezi, és az elsőfokú bíróságot ebben a keretben a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasítja.

Elrendeli, hogy a pert a megismételt eljárásban az elsőfokú bíróság másik tanácsa tárgyalja.

Megállapítja, hogy a másodfokú eljárásban a felperes oldalán 4 000 000 (Négymillió) Ft, az alperes oldalán pedig 4 900 000 (Négymillió-kilencszázezer) Ft másodfokú perköltség merült fel.

Ez ellen a végzés ellen nincs helye fellebbezésnek.

I n d o k o l á s :

Az I. r. felperes rendelkezett a ...-i ... hrsz-ú ingatlanok bányászati jogával. Az M...-ös autópályának a ... számú főút és a ... számú főút közötti, ...-t elkerülő szakaszának útépitési munkái és az ehhez szükséges földmunkák tárgyában az alperes 2004. november 16. napján szerződést kötött a ... Rt. fővállalkozóval, amelyet megelőzően a ... Kft. bevizsgálta az I. r. felperes bányájában található földanyagot a 2004. szeptember 9-én vett minták alapján.

Az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás szerint az I. r. felperes, mint eladó és az alperes, mint vevő 2004. november 12. napján adásvételi szerződést kötöttek, amelynek

közvetett tárgya 350000 m³ útalap építésére alkalmas agyag volt 450 Ft/ÁFA/tömör m³ vételár kikötése mellett.

A szerződés 4.) pontja tartalmazta, hogy az alperes az agyagot bevizsgálta és azt alkalmasnak találta a célzott felhasználásra. Az alperes - akinek a tevékenységi körei között szerepelt az agyag- és kaolinbányászat - vállalta az agyag kitermelését a szerződésben részletezettek szerint, és vállalta a rekultiváció elvégzését is.

Az alperes 70 000 000 Ft + ÁFA előleget fizetett az I. r. felperesnek, és vállalta, hogy az általa kibányászott agyagmennyiségre vonatkozóan kiállított számla átvételét követő 8 napon belül fizet. A felek a késedelmes fizetés esetére a mindenkori jegybanki alapkamat kétszeres szorzatának megfelelő mértékű késedelmi kamatot, a 30 napot meghaladó fizetési késedelem esetére pedig az I. r. felperes javára egyoldalú elállási jogot kötöttek ki. Az ugyanezen a napon kelt külön megállapodás szerint az alperes vállalta, hogy 2004. december 1.-jéig megküldi az I. r. felperesnek a kitermelés ütemezését.

A felek 2004. december 20. napján újabb adásvételi szerződést kötöttek az előzőhöz hasonló feltételekkel, immár 400000 m³ agyagra. Az alperes 2005. január 5-én a teljes 750000 m³ földanyagra vonatkozóan rögzítette a kitermelés ütemezését, amelynek alapján megkezdődött a teljesítés.

Az első szerződés alapján az alperes kitermelte a földanyagot és annak vételárát részben ki is fizette, a 2005. szeptember 28-án esedékes ... sorszámú számlából azonban nem fizetett meg 39 703 500 Ft-ot, valamint a 2006. január 17-én esedékes ... sorszámú számlából nem fizetett meg 3 317 625 Ft-ot.

A második szerződésben szereplő 400000 m³ földanyag kitermelését az alperes nem végezte el, és ezért ki sem fizette annak a 216 000 000 Ft összegű bruttó vételárát.

Az I. r. felperes szóbeli és írásbeli felszólításai, illetve a felek közötti egyeztetések is eredménytelenek voltak, bár az alperes a 2006. január 17-én kelt levelében elismerte az I. r. felperes felé fennálló tartozását 43 021 125 Ft összegben azzal, hogy az alperesnek az I. r. felperes irányába semmilyen követelése nem áll fenn.

Az elsőfokú bíróság megállapítása szerint a térségben nincs és a belátható jövőben sem várható a perbelihez hasonló volumenű építkezés, ezért az I. r. felperes bányájában visszamaradt földanyagnak - kereslet hiányában - nincs realizálható értéke. Ezért az I. r. felperest az alperes által ki nem termelt 400000 m³ földanyaggal összefüggésben a szerződés szerinti nettó árbevételnek a bányajáradék összegével csökkentett mértékű, azaz 163 000 000 Ft kár (elmaradt haszon) érte.

Az elsőfokú eljárás során az I. r. felperes szétválásával létrejött a II. r. felperes, aki többek között a per tárgyát képező követelés tekintetében az I. r. felperes jogutódja.

A II. r. felperes a módosított keresetében kérte az alperes kötelezését 206 021 125 Ft tőke, valamint 39 703 500 Ft után 2005. szeptember 28. napjától, 3 317 625 Ft után 2006. január 17. napjától, 163 000 000 Ft után pedig 2006. március 27. napjától járó, a szerződésben kikötött mértékű késedelmi kamat megfizetésére.

Az alperes a II. r. felperes keresetének az elutasítását kérte.

Eredetileg kizárólag jogalapjában vitatta a követelést, lehetetlenülésre hivatkozással, de összecszerülésében azt elismerte.

Utóbb, a 2007. december 19-én megtartott tárgyaláson a II. r. felperes keresetét a kiszámlázott összegek erejéig elismerte, de azzal szemben kártérítési igényként 51 464 961 Ft többletköltséget kívánt beszámítani, míg az ezt meghaladó részében kérte a kereset elutasítását. Azt állította, hogy az agyag víztartalma a szerződések megkötését követően fokozatosan megnőtt, és így alkalmatlanná vált az utépítésre.

Később az alperes az adásvételi szerződések érvénytelenségére is hivatkozott, mert a felek a szerződést a föld méhének „in situ” állami tulajdonban lévő kincsére kötötték meg, vagyis az agyag tulajdonjoga a kitermelésig nem lett volna érvényesen átruházható, a szerződés jogszabályba is ütközik.

Az alperes ezt követően módosított ellenkérelmében a kereseti követelés összegszerűségét is vitatta, és viszontkeresetében kérte a II. r. felperes kötelezését 83 807 347 Ft megfizetésére: ennyi többletköltsége keletkezett az általa kitermelt agyag optimális nedvességszintjének elérése érdekében.

A II. r. felperes a viszontkereset elutasítását kérte.

Az alperes pernyertessége érdekében a perbe beavatkozott a ... Kft., érdemi nyilatkozatot azonban nem tett.

Az elsőfokú bíróság a felperes keresetét alaposnak, az alperes viszontkeresetét alaptalannak találta, és ítéletével kötelezte az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a II. r. felperesnek 206 021 125 Ft tőkét, 39 703 500 Ft tőke után 2005. szeptember 28. napjától, 3 317 625 Ft tőke után 2006. január 17. napjától, míg 163 000 000 Ft tőke után 2006. március 27. napjától járó, a mindenkori jegybanki alapkamat kétszeres szorzatának megfelelő mértékű késedelmi kamatát, és 9 536 100 Ft perköltséget. Az alperes viszontkeresetét elutasította.

Az elsőfokú bíróság ítélete indokolásában kifejtette, hogy a perbeli adásvételi szerződések érvénytelenségére vonatkozóan nem osztotta az alperes álláspontját, mivel mind a két szerződésben a felek úgy állapodtak meg, hogy az alperes a kitermelt földanyagon szerez tulajdonjogot, amikor az már nem kizárólagos állami tulajdon, ezért a megkötött szerződések nem tekinthetők semmisnek a Ptk. 173. § (2) bekezdése alapján.

Az alperesnek a szerződések jogszabályba (a bányászati törvénybe) ütközésére történő hivatkozását sem találta megalapozottnak.

A bányászatról szóló 1993. évi XLVIII. tv. (Bt.) rendelkezéseit értelmezve az elsőfokú bíróság arra az álláspontra helyezkedett, miszerint a Bt. 3. § (1) bekezdése nem jelenti akadályát annak, hogy a II. r. felperes, mint bányavállalkozó a kitermeléssel megszerzett tulajdonjogát rögtön átruházza az alperesre, és az sem eredményezi a szerződés érvénytelenségét, hogy a szerződéskötéskor még állami tulajdonban lévő földanyag tulajdonjogának a majdani, kitermelést követő átruházásában állapodjanak meg a felek.

Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint az alperes jogszerűen vállalhatta a kitermeléssel járó feladatok elvégzését, azonban - az alperes megbízásából készült magánszakvélemények megállapításával ellentétben - ezzel nem vált a felperes alvállalkozójával.

Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint az alperes a saját kockázatára vállalta a földanyag kitermelését azért, hogy azon tulajdonjogot szerezzen. A szerződéskötést megelőzően megvizsgáltatta az agyagot, és azt megfelelőnek találta. A bányatelek birtokbavételével a

kárveszély viselése is átszállt a felperesre, neki volt lehetősége intézkedni az agyag megóvása érdekében.

A perben kirendelt Z.Á. szakértő szakvéleménye alapján az elsőfokú bíróság azt állapította meg, hogy lett volna olyan technológia, amely megóvta volna az agyagot a kitermelés során a nedvességtől, illetve nem kizárt, hogy annak átázása a szállítás és a bedolgozás során történt meg.

Az elsőfokú bíróság ítélete indokolásában azt is kifejtette, hogy a felek szerződésének a Ptk. 200. § (2) bekezdése szerinti érvénytelensége akkor sem következne be, ha a szerződést a Bt. 23. §-ába ütközne, mivel erre az esetre a Bt. 41. § (1)-(3) bekezdései az ott írt szankciók alkalmazását teszik lehetővé. Ez következik a Bt. végrehajtásáról szóló 202/1998. (XII. 19.) Korm. rendelet 21. § (5) bekezdéséből is.

A felperesnek a Ptk. 365. § (1) bekezdésére alapított vételár követelésével szemben az alperest terhelte annak bizonyítása, hogy a II. r. felperes jogelődje hibásan teljesített (figyelemmel a Ptk. 242. § (1) bekezdésére), mivel az alperes 2006. január 17-én 43 021 125 Ft összegben elismerte a tartozást.

Az elsőfokú bíróság a perben beszerzett, kiegészített, és aggálytalannak elfogadott szakvéleményre tekintettel nem rendelte el az alperes által kért külszíni bányaszakértői bizonyítást. Az alperes által felkért Cs.B. szakértő magánszakértői véleményét pedig a következetes bírói gyakorlattal egyezően, mint a fél szakmai véleményét vette figyelembe. Az elsőfokú bíróság szerint a magánszakértői vélemény nem keltett kételyeket a kirendelt szakértő által készített szakvéleménnyel szemben, ezért nem rendelte el a két szakvélemény felülvéleményezését sem.

Az elsőfokú bíróság megítélése szerint a magánszakértői vélemény pártatlansága kérdéses volt, mivel az alperes által feltett kérdések egy szubjektív szűrőn mentek keresztül, és csak az alperes érdekeit szolgáló válaszok jutottak el az elsőfokú bírósághoz. A magánszakértői véleményt azért is alkalmatlannak találta, mert a magánszakértő részben nem a neki feltett kérdésekre válaszolt, részben pedig jogi kérdésekben foglalt állást.

Ugyanezeket a megállapításokat tette az elsőfokú bíróság az alperes által megbízott „szakértői csoport” magánszakvéleményére is, mert a közreműködő szakértők csupán az alperes által rendelkezésükre bocsátott iratokat vették figyelembe, megállapításaik részben ellentétesek voltak a keresetlevél mellékleteként becsatolt műszaki ütemtervben, illetve a ...-i Bányakapitányság ... számú határozatában foglaltakkal.

Az elsőfokú bíróság nem rendelte el az alperes kérelme ellenére a kirendelt szakértő szakvéleményének az írásbeli kiegészítését, mert Z.Á. szakértő a magánszakértői vélemények ismeretében is fenntartotta a megállapításait, és ennek meggyőző magyarázatát adta.

Egyébként pedig az alperes késlekedett a szakértőhöz intézni kívánt kérdései feltevésével, illetve a szakértő második személyes meghallgatásán nem kérdezett tőle alapvetően új dolgokat. Azokra a kérdésekre pedig, amelyekre a szakértő az időmúlásra tekintettel (két évvel ezelőtt nézte át a peres iratokat) nem tudott válaszolni korábban már választ adott, vagy a kérdés nem is tartozott szakértői kompetenciába.

Az elsőfokú bíróság az indokolásban kiemelte, hogy az alperes eljárása többször rosszhiszemű volt, és a per elhúzódását célozta.

Az elsőfokú bíróság könyvszakértői bizonyítást sem rendelt el az alperes erre irányuló kérelmére. Ezt azzal indokolta, hogy a szakértő nem hibázott akkor, amikor önmaga, könyvszakértő bevonása nélkül állapította meg a felperes oldalán jelentkező elmaradt

haszon összegét. Az elsőfokú bíróság ugyanis csupán biztosította a szakértő számára könyvszakértő bevonásának a lehetőségét, de ez nem volt kötelezettség. A szakértőnek pedig ebben a szakkérdésben adott meggyőző magyarázatát elfogadta.

Az elsőfokú bíróság az aggálytalan szakvélemény alapján nem találta megállapíthatónak azt, hogy az I. r. felperes hibásan teljesített.

Kifejtette, hogy még abban az esetben is, ha megállapítható lenne az, hogy a földanyag nedvességtartalma már a szerződéskötéskor is olyan mértékben megnövekedett, ami alkalmatlanná tette azt külön kezelés nélkül az útalapban történő felhasználásra, akkor is a Ptk. 305/A. § (1) bekezdésének rendelkezése lenne az irányadó. Vagyis a felperesi kötelezett mentesülne a szavatossági felelősség alól, mert az alperesnek, mint az útépítésben és bányászatban jártas szakvállalkozónak tudnia kellett arról, hogy a szeptemberi vizsgálati eredményekhez képest a jellemzően csapadékos őszi hónapok alatt megnövekszik a földanyag nedvességtartalma.

Az alperes elmulasztotta azt, a tőle elvárható gondosságot, hogy a szerződéskötés időpontjában is bevizsgáltassa a kibányászni tervezett földanyagot, ezért az I. r. felperes a jogutód II. r. felperesre is kiterjedően mentesül a szerződéskötés idején esetlegesen meglévő hiba miatti szavatossági felelőssége alól.

Az elsőfokú bíróság azt állapította meg, hogy a földanyag adásvételére megtekintett állapotban került sor, ezért az I. r. felperes azt az anyagot szolgáltatatta, amit az alperes megvizsgált és megfelelőnek ítélt, függetlenül a szerződésben használt „agyag” elnevezéstől. Ezzel kapcsolatban M.T. magánszakértő is úgy nyilatkozott, hogy a felek a „agyag” kifejezést jelzőként használták, és nem közetnévként. Ezért alaptalan az alperesnek az a hivatkozása, miszerint az I. r. felperes agyagként értékesítette az útépítésre egyébként alkalmatlan iszapos homoklisztet.

Ha pedig a földanyag nedvességtartalma utóbb, a szerződéskötést követően növekedett volna meg annyira, hogy alkalmatlanná vált volna arra, hogy külön kezelés nélkül kerüljön felhasználásra az útalapba - a Ptk. 316. § (1) bekezdése alkalmazható -, miszerint ha a jogosult a szerződésszegésről tudva elfogadja a teljesítést, utóbb a szerződésszegésre hivatkozva csak akkor támaszthat igényt, ha az erre irányuló jogát fenntartotta. A földanyag kitermelését végző alperes elfogadta a teljesítést, a szerződésszegésre alapított jogára először csak a 2006. január 31-én kelt levelében hivatkozott.

Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint az alperesnek módjában állt volna védekezni a földanyag átnedvesedése ellen, ő vállalta a rekultivációig terjedően a kitermelés teljes lebonyolítását, ezért a Ptk. 340. § (1) bekezdése szerint az őt fenyegető kár elhárítása, illetve csökkentése érdekében az ő kötelezettsége volt az adott helyzetben általában elvárható módon eljárni, azaz a csapadékvíz ellen megfelelő kitermelési technológiával védekezni - szükség esetén a bánya műszaki üzemi tervének a módosítását kérelmezve.

Mindezek alapján az elsőfokú bíróság azt állapította meg, hogy az alperes a II. r. felperessel szemben sem a szavatosság, sem a kártérítés szabályaira alapítva nem érvényesíthet igényt, ezért nincs olyan követelése, amit a Ptk. 296. § (1) bekezdése szerint beszámíthatna. Ezért az önhibájából keletkezett többletköltségei nem szüntették meg a II. r. felperes követelését, és a viszontkeresete is alaptalan.

Az alperes a viszontkereseti kérelmét az elsőfokú bíróság a jogalap hiánya miatt utasította el, de megjegyezte, hogy az alperes egymásnak ellentmondó nyilatkozatot tett a perben az összecszerülésre vonatkozóan.

A ki nem bányászott földanyag tekintetében az alperes jogos ok nélkül tagadta meg a teljesítést, emiatt a szerződés lehetetlenült, a Ptk. 313. §-a szerint pedig a jogosult választhatott a késedelem és a lehetetlenülés jogkövetkezményei között.

A II. r. felperes a Ptk. 312. § (2) bekezdését és a 339. § (1) bekezdését jelölte meg a keresete jogcímeiként. Szerződésszegés esetében a Ptk. 318. § (1) bekezdése is a Ptk. 339. § (1) bekezdésének alkalmazását írja elő.

Az elsőfokú bíróság az alperes jogellenes magatartása folytán a II. r. felperest ért kár összegét a perben beszerzett szakvélemény alapján határozta meg, figyelemmel arra is, hogy a jövőben nem ismert olyan beruházás, amely a szerződés ellenére ki nem termelt és el nem szállított földanyag iránt keresletet jelentene.

Alaptalannak találta alperesnek azt a kifogását, hogy a szakértő nem volt figyelemmel a jövőbeni változásokra, mivel illet magá az alperes sem tudott megnevezni.

Nem adott alapot az alperes mentesülésére az sem, hogy az elmúlt évtizedekhez képest nagyobb mennyiségű csapadék hullott, mivel a 20 % alatti eltérés nem tekinthető rendkívülinek, másrészt a szakértő ennek ismeretében alakította ki a véleményét.

Az elsőfokú bíróság az alperest a II. r. felperes keresete szerint marasztalta, a késedelmi kamatfizetés kezdő időpontját és mértékét pedig az alperes vitatásának hiányában a Ptk. 215. §-a alapján és a szerződés 7.) és 8.) pontja szerint határozta meg.

Az elsőfokú bíróság nem teljesítette az alperesnek tanú 1. tanúkénti meghallgatására irányuló kérelmét, mert a tanúval bizonyítani kívánt tény szakkérdésnek minősül, míg tanú 2. és tanú 3. tanúk meghallgatását azért mellőzte, mert vallomásuk nem befolyásolta volna a per eldöntését.

Mellőzte az elsőfokú bíróság a külszíni bányaművelésben jártas szakértői és a könyvszakértői bizonyítás elrendelését is, mert a kirendelt szakértő válaszában ismeretében a jogvitát eldönthetőnek találta.

A II. r. felperes erre irányuló kérelme ellenére nem nyilvánította az ítéletét előzetesen végrehajthatóvá, egyrészt mert az alperes a felperesi kereset teljes elutasítását kérte, másrészt pedig nem álltak fenn a Pp. 231. § e.) pontjában írt feltételek.

A pervesztes alperest a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján kötelezte a felperesnek a perrel felmerült költségei megfizetésére. Mivel a beavatkozás miatt felmerült többletköltséget a II. r. felperes nem jelölt meg, ezért az elsőfokú bíróság a Pp. 83. § (1) bekezdése szerint nem marasztalta a beavatkozót perköltségben.

Az ítélet ellen az alperes fellebbezett, melyben elsődlegesen az elsőfokú bíróság ítéletének a hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróságnak újabb eljárásra, és újabb határozat hozatalára utasítását, másodlagosan pedig az elsőfokú bíróság ítéletének a megváltoztatását, a felperes keresetének az elutasítását kérte az alperes viszontkeresetének helytadva.

Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság a hiányosan feltárt tényállásból helytelen következtetéseket vont le, ítélete jogszabálysértő.

Az volt a jogi álláspontja, hogy a perbeli szerződés nem adásvételi szerződés, hanem vállalkozási szerződéssel vegyes adásvételi szerződésnek minősül.

Hivatkozott a felperesi bánya Műszaki Üzemi Terve 4.7. pontjában írtakra, amely a bányatörvény rendelkezéseivel összhangban alvállalkozónak minősíti a bányavállalkozó által igénybe vett vállalkozót.

A felek szerződése két jogilag elkülöníthető részből áll: 1. mintaszerinti adásvételi, 2. (al)vállalkozói feladatok, ez utóbbiba tartoznak a meghatározott bányamunkák, mint a humusz letermelése, haszonanyag kitermelése, a humusz visszaterítése. Ezeken túlmenően az alperes nem vállalkozott más, például a vízelvezetési munkák elvégzésére.

A perbeli szerződés helyes értelmezése szerint az alperes által végzett kitermeléssel a nyersanyagon a felperes szerzett tulajdonjogot, majd a vételár megfizetésével a tulajdonjog az alperesre szállt át. Ennek a kronológiának jelentősége van a felek szerződéses kötelezettsége, illetve az adásvétel tárgyában bekövetkezett minőségi változás vonatkozásában.

Sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság mellőzte a 2004. június 30-án a ... és az I. r. felperes által aláírt emlékeztető vizsgálatát, illetve a ... képviselőjének, tanú 3-nak a tanúkenti meghallgatását.

Fenntartotta azt az álláspontját, hogy a perbeli szerződés jogszabályba ütköző, mert az eladó nem a jövőben megszerzendő ásványi anyagot értékesítette, hanem a szerződés szerint már a tulajdonában állót. E körben hivatkozott a Magyar Bányászati és Földtani Hivatal elnökhelyettesének a 2008. május 21-én kelt levele tartalmára.

Állította, hogy mivel a nyersanyag még „in situ” nedvesedett át, ezért a felperes - függetlenül az alperesi vállalkozási feladatoktól - nem tudott minta szerinti nyersanyagot szolgáltatni.

Előadta, hogy a felperes az elsőfokú eljárás során nem jelölte meg a keresetösszege jogát, illetve az általa megjelölt jogalapok nem alaposak. Nem kérhet kártérítést a felperes a Ptk. 365. §-a alapján, mert nem történt meg sem az anyag, sem a bányatelek birtokbaadása.

A felperes alaptalanul hivatkozik a Ptk. 298. §-ának a rendelkezésére is, mivel birtokbaadás nélkül nem esett fizetési késedelembe az alperes.

Ugyanakkor a felperesnek a Ptk. 372. § (1) bekezdése szerint a mintavételnek megfelelő anyagot kellett volna szolgáltatnia, és a 372. § (2) bekezdése alapján a fel nem ismerhető hibákért is szavatossággal tartozik. A felperes nem bizonyította, hogy a mintának megfelelő anyagot értékesített, az viszont részben bizonyítást nyert, hogy a hiba a mintában is megvolt, azaz a szerződés lehetetlenülése kizárólag a felperes érdekkörében következett be.

Álláspontja szerint a Ptk. 367. §-a kizárja az alperes szerződésszegését, mert a felperes nem adott a MÜT rendelkezéseit meghaladó tájékoztatást a bánya vízelvezetése ügyében.

A felperes tévesen és hiányosan jelölte meg kereseti követelése jogalapját, a kártérítési igénye érvényesítésénél nem igazolta az ok-okozati összefüggést, nem bizonyította a kára bekövetkezését sem, különös tekintettel arra, hogy a nyersanyag jelenleg is a bányában van.

Arra is hivatkozott, hogy önmagában az alperes esetleges szerződésszegése nem áll egyenes ok-okozati összefüggésben azzal, hogy a felperes nem tudja értékesíteni az ásványi nyersanyagát.

Állította, hogy a felperes hibásan teljesített, mert már a szerződés aláírásakor sem bizonyította, hogy az általa értékesíteni kívánt ásványi nyersanyag alkalmas útépitésre, a hiba csak a beépítés során derült ki.

Az a tény, hogy az alperes többletköltséget vállalva megpróbálta az anyagot alkalmassá tenni az útépitésre, nem jelenti azt, hogy elfogadta a felperes hibás teljesítését és, hogy az alperesnek jogfenntartó nyilatkozatot kellett volna tennie. Több hónapos munka után derült ki az, hogy az időjárási viszonyok következtében az anyag már kitermeletlen

állapotban is olyan nagy nedvességtartalommal bírt, amely gazdaságosan nem volt csökkenthető.

Tévesnek és iratellenesnek tartotta azt az ítéleti megállapítást, hogy az alperes a kitermeléstől a rekultivációig a teljes lebonyolítást vállalta, ezért őt terhelte a kárelhárítás.

Utalt a Tiszántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság adatszolgáltatására, amely szerint 2005. február 23-a és 2005. május 9-e között elsőfokú belvízvédelmi készültséget rendeltek el. A MÜT 3.3. pontja szerint azonban a felperes a külfejtés területén nem számolt talajvízzel, illetve a területre hulló átlagosnál nagyobb mennyiségű csapadék természetes elszívására számított. Az adatszolgáltatás és a tapasztalati tények között jelentős eltérés volt, amit a perben kirendelt szakértő nem vizsgált, csak az alperes magánszakértői, megállapításait azonban az elsőfokú bíróság mellőzte.

Kifogásolta, hogy az elsőfokú bíróság a szakmailag értékelhető tényeket nem vizsgálta meg bányamérnöki ismeretekkel rendelkező igazságügyi szakértővel.

Hivatkozott az Országos Meteorológiai Szolgálat Éghajlati Osztálya által 2007. november 9-én kiadott adatszolgáltatás tartalmára, amely szerint 2004. november hónapban az előző időszak 10 évi átlagához képest 57 %-kal, 2005. április hónapban az előző 10 évi átlaghoz mérten 61 %-kal több csapadék hullott, ennyi csapadéknak a bányászati tevékenységre gyakorolt hatásával a MÜT nem számolt, a felperes a MÜT előírásait meghaladó tájékoztatást nem adott, a felperesi képviselő, mint felelős bányaműszaki vezető intézkedést nem tett.

Sérelmezte, hogy a kirendelt igazságügyi szakértő nem vizsgálta a bánya kereszt- és hosszmetSZete alapján a felperest, mint felelős bányaműszaki vezetőt terhelő kötelezettségeket.

Hiányolta, hogy az elsőfokú bíróság kompetenciával rendelkező szakértői vélemény nélkül állapította meg, hogy a bányában visszamaradt földanyagnak kereslet hiányában nincs realizálható értéke, és sérelmezte, hogy alapos ok nélkül mellőzte alperesnek az erre irányuló bizonyítási indítványát. Nem vizsgálta, hogy milyen egyéb értékesítési lehetőségek állnak fenn, és azt sem, hogy az I. r. felperes átalakulásakor a könyveiben milyen értéken szerepeltette a bányában lévő anyag értékét és a bányászati jogot.

Elmaradt annak a vizsgálata is, hogy az I. r. felperes hitelfelvételnél fedezetként felhasználta-e a bányát, és ha igen milyen értéken, illetve, hogy a felperes eleget tett-e a kárenyhítési kötelezettségének.

Megismételte, hogy azért sem fogadja el a bányában maradt ásványi anyag értékét nullának, mivel az a bányában „in situ” felfalálható, és nincs akadálya annak, hogy a jövőben kisebb mennyiségű többszöri kitermeléssel azt értékesítse a felperes akár magasabb áron, a felperest tehát nem érte kár.

Véleménye szerint a Pp. 1-2. §-aiban írt alapelveket sértene az, hogy az alperes a kártérítés megfizetésével gyakorlatilag 2004. évi áron kifizetné a ki nem termelt 400000 m³ nyersanyagot úgy, hogy az teljes egészében a felperes rendelkezésére áll.

Állította, hogy a nyersanyag piaci ára nem lehet azonos a felperest esetleg ért kár összegével, mert a vételár, illetve az ennek kieséséből származó esetleges elmaradt haszon különböző jogi kategória.

Sérelmezte, hogy ennek a szakértelemmel rendelkező szakértő általi vizsgálata elmaradt, ezért az ítélet ebben a részében is megalapozatlan. A bányában maradt anyag kitermelésének időbelisége nem teszi megalapozottá a felperes kártérítési igényét.

Nehezményezte, hogy az elsőfokú bíróság nem vizsgálta, de a felperes sem tett arra nézve nyilatkozatot, hogy a kárenyhítési kötelezettsége körében tett-e valamit, ami a PK. 31. számú állásfoglalás szerint azt jelenti, hogy az adott helyzetben nem úgy járt el, ahogy az elvárható, ezért nem jár neki kártérítés.

Ismételten hivatkozott a beavatkozónak a Bányakapitánysághoz címzett, 2006. március 6-án kelt levelében, illetve az F/66. szám alatt becsatolt okiratban írtakra, amelyek igazolják, hogy a felperesi bányában lévő ásványi anyag alkalmatlanná vált útépitésre, töltés építésére.

Sérrelmezte, hogy az elsőfokú bíróság nem tulajdonított jelentőséget annak, hogy a felperesnek ismernie kellett a saját bányájában található anyag tulajdonságait, és arról megfelelő tájékoztatást kellett volna adnia.

Állította, hogy az ítélet írásbeli indokolása a szerződésnek a Ptk. 312. §-a szerinti lehetetlenülésének kimondása mellett nem rögzíti - szemben az ítélet szóbeli indokolásában elhangzottakkal -, hogy a teljesítés lehetetlenülését alperesi érdekkörben látta megvalósulni. Az ítélet írásbeli indokolása homályos, ellentétes a szóbeli indokolással, és nem tartalmazza egyértelműen, hogy melyik jogszabályhely alapján áll fenn a jogellenesség és a lehetetlenülés, és miért felelős az alperes.

A szóbeli indokolás szerint az elsőfokú bíróság az alperes terhére értékelte minden érdemi vizsgálat nélkül a feltételezett, jövőbeli beruházások hiányát.

Álláspontja szerint a szerződés a Ptk. 312. § (3) bekezdésében írt okból vált lehetetlenné, amelyért elsősorban a felperes a felelős.

Azt is sérrelmezte, hogy az elsőfokú bíróság ítéletét hamarabb kapta kézhez, mint az utolsó tárgyalásról készült jegyzőkönyvet, ezért a fellebbezésében nem értékelhette az utolsó tárgyaláson meghallgatott szakértő tényállításait. Tagadta, hogy a jogalapjában vitatott követelést összecszerűségében elfogadta volna. Az elsőfokú bíróság a 2006. január 17-i alperesi levelet pedig tévesen minősítette elismerésnek, az valójában csak egyezsége vonatkozó ajánlatnak tekinthető. A nyilatkozat az aláíró képviseleti jogának hiányában formailag sem érvényes.

A Bt. 6. § (2) bekezdésére hivatkozva tévesnek tartotta az elsőfokú ítélet indokolásában azt az állítást, hogy az alperes birtokba vette a bányatelket, mivel arra csak a bányászati jog átruházása esetén kerülhet sor. Az alperes a bányában vállalkozói feladatokat végzett a szerződésben meghatározott körben a felperes felelős műszaki vezetése mellett, de nem vállalta át valamennyi, a felperest, mint bányavállalkozót a bányatörvény szerint terhelő kötelezettséget.

Téves az elsőfokú bíróságnak az a megállapítása is, hogy az alperes a saját kockázatára vállalta az anyag kitermelését, hogy azon tulajdonjogot szerezzen. Ez ellentétes a bányatörvénnyel, illetve a szerződés 14.) pontjában írtakkal is.

Az elsőfokú bíróság nem vizsgálta a felperes, mint bányavállalkozó és egyben felelős műszaki vezető kötelezettségeit sem.

Hangsúlyozta, hogy az alperes nem volt köteles a bánya vízelvezetési feladatának elvégzésére, egyrészt mert ilyen feladatot a MÜT sem tartalmazott, másrészt az adásvételi szerződésben sincs ez megnevezve az alperes feladatai között.

Az elsőfokú bíróság ítéletének az is hiányossága, hogy a felperestől, mint bányászati szakvállalattól nem kérte számon miért értékesített olyan ásványi anyagot, amellyel nem rendelkezik.

Fenntartotta azt a véleményét, hogy a kirendelt igazságügyi szakértő szakvéleménye nem felel meg sem a Pp. sem a bányatörvény vonatkozó rendelkezéseinek, homályos, hiányos, és ellentmond részben önmagának, részben más szakvéleményeknek, illetve a szakértő nem is rendelkezik bányászati szakismeretekkel, ennek ellenére nyilatkozott bányászati szakkérdésekben is.

Az elsőfokú eljárásban becsatolt magánszakvéleményekre hivatkozva tévesnek tartotta a kirendelt szakértőnek azt a megállapítását, hogy a kitermelés és a vízelvezetéssel kapcsolatos kötelezettségek műszaki megítélése nem szakkérdés, és ez nem a felperes, mint bányavállalkozó felelősségi körébe tartozik.

Elengedhetetlennek tartotta annak a vizsgálatát, hogy a megnövekedett víztartalmú iszapos homokliszt alkalmas-e gazdaságosan az út-, útalap építésére.

A felperesnek, mint bányavállalkozónak az adott esetben fel kellett volna szólítania az alperest, hogy a csapadékos időszak miatt szüneteltesse a kitermelést.

Nem elfogadható a kirendelt szakértő véleménye abban a kérdésben is, hogy a bánya piaci értéke, illetve az ásványi nyersanyag piaci értéke meghatározásához milyen szakértő kompetenciával kell rendelkezni.

Kifogásolta, hogy a szakértő nem hívta meg a feleket a mintavételhez, és nem volt megállapítható, hogy hol történt a mintavételezés.

Hangsúlyozta, hogy ha helyes a magánszakértők azon megállapítása, miszerint a kitermelés feltételezhetően a bányasík alá került, akkor a felperes, mint bányavállalkozó felelős az anyag átnedvesedéséért, az elsőfokú bíróság azonban ezt a szakkérdést nem vizsgálta.

Az elsőfokú bíróság jogszabályellenesen hagyta figyelmen kívül a magánszakértői véleményben foglaltakat, Cs.B. magánszakértővel pedig a perbeli együttműködése teljes mértékben előzmény nélküli volt. Cs.B. bányászati igazságügyi szakértő bányászati szakkérdésekben foglalt állást, megállapításai alkalmasak arra, hogy megingassák a kirendelt szakértő szakvéleményének az aggálytalanságát.

Sérelmezte a Sz.M. féle magánszakvélemény mellőzését is, és azt, hogy az elsőfokú bíróság a szakértő tanúkénti meghallgatására irányuló alperesi indítványnak sem adott helyt.

Állította, hogy a legutolsó tárgyaláson az alperes által a szakértőnek feltett kérdések a kirendelt szakértő szakvéleményében rejlő ellentmondások feloldására irányultak, ezért iratellenesek az elsőfokú ítélet indokolásának az ezzel kapcsolatos megállapításai.

Hivatkozott arra is, hogy a piaci árra összehasonlító adatok nélkül nem lehet szakvéleményt adni, ezért lett volna szükséges a könyvszakértői bizonyítás.

Jogszerűtlennek tartotta azt az ítéleti megállapítást is, hogy az alperes a minta szerinti adásvétel ellenére az anyagot megtekintett állapotban vette meg. Még ha megtekintett állapotban is történt volna az adásvétel, a rejtett hibákért és egyéb szavatossági kötelezettségért a felperes akkor is felelne, ugyanis a bányában útépítésre alkalmas agyag nem állt rendelkezésre.

Sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság meg sem kísérelte tisztázni az alperesi viszontkereseti igényt, mellőzte az alperes bizonyítási indítványát, nem elemezte a felperesi nyilatkozatokat, és a jegyzőkönyvben nem szerepeltette a döntő fontosságú tényeket sem. Utalt arra, hogy a felperes elfogadta a homok bedolgozásával összefüggésben az alperesnél felmerült költségek összecsúszását.

Fellebbezésében a Pp. 18. § (4) bekezdése alapján panaszt tett az elsőfokú eljárásban eljáró bíró ellen előterjesztett kizárás iránti indítványának elutasítása ellen, bár a megtagadás jogszabályi alapjait elfogadta, de arra hivatkozott, hogy soha peres eljárásban nem figyelmeztették a peres felet ennyiszor a rosszhiszemű perelhúzó magatartás következményeire, mint a jelen perben.

Állította, hogy az elsőfokú bíróság tendenciózusan minden tény az alperes terhére értékelt, és folyamatosan visszautasított minden alperesi bizonyítási indítványt.

Hangsúlyozta, hogy az alperes valamennyi perbeli cselekménye a Pp. keretein belül, az eljárás hatékony befejezése érdekében történt, mint ahogyan ezt az ítélet tábla is megállapította a pénzbírságot kiszabó végzéseket megváltoztató határozatai indokolásában.

Fellebbezési indokai alátámasztásaként hivatkozott a Legfelsőbb Bíróságnak a BH 1988/106., BH 1984/401., BH 2009/21., BH 2006/161. számú, valamint a BDT 2007/1556. számon közzétett eseti döntésekben kifejtettékre.

A felperes javára megítélt perköltség összegével kapcsolatban azzal érvelt, hogy a felperes nem fejtett ki olyan mértékű munkát, ami megalapozná a részére megítélt ügyvédi munkadíjat, különösen igaz ez a viszontkeresettel kapcsolatban megállapított 3 257 064 Ft összegű ügyvédi munkadíjra.

Kérte az elsőfokú bíróság által megállapított felperesi perköltség 50 %-kal való mérséklését.

A felperes a fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú bíróság ítéletének a helybenhagyását, és az alperesnek a másodfokú eljárással felmerült perköltségek megfizetésére kötelezését kérte.

Előadta, hogy az elsőfokú bíróság jogszerű és alapos eljárás során, a perbeli bizonyítékok helyes értékelésével, jogszerű pervezetés mellett megalapozott tényállást állapított meg, és helyes jogi következtetések alapján jogszerű ítéletet hozott, indokolása még egyes, a perben nem releváns esetekre is kiterjedt.

Állította, hogy az alperes a perben, de az azt megelőző egyeztetések során is a per elhúzására, a felperes jogos igénye kielégítésének az elodázására törekedett, írásbeli elismerése ellenére sem fizette meg még az elismert összeget sem.

Hangsúlyozta, hogy az alperes a pert megelőzően soha nem közölt a felperessel semmilyen minőségi kifogást, a szerződés semmisségére pedig a tárgyalás berekesztésére történt figyelmeztetés után hivatkozott.

Az elsőfokú bíróság minden esetben lefolytatta a bizonyítást az alperes által felvetett valamennyi kérdéskörben. Az alperes a fellebbezésében új dolgokat nem állított, csak rendszerezte az elsőfokú eljárás során tett állításait.

Az elsőfokú bíróság helytállóan állapította meg, hogy az alperes a perbeli szerződés teljesítését jogos ok nélkül tagadta meg, ezért a Ptk. 313. §-a szerint a felperes választhatta meg a lehetetlenülés jogkövetkezményeit. Helye volt a Ptk. 312. § (2) bekezdése és a Ptk. 339. § (1) bekezdése szerinti kártérítési követelés megállapításának, és a Ptk. 318. § (1) bekezdése alkalmazásának is. A kár összegét az elsőfokú bíróság a perbeli szakvélemény alapján állapította meg.

Hivatkozott az alperes megbízásából az ... Kft. által készített magánszakvélemény 13. oldalán írtakra, miszerint a „felperesi bányában az alperesi kitermelés befejezése után máshol nem eladható anyag maradt”.

Állította, hogy Z.Á. szakértőt többek között az alperes javaslatára rendelte ki az elsőfokú bíróság, a szakértő kompetenciáját az alperes csak azt követően kérdőjelezte meg, hogy az általa készített szakvélemény nem volt kedvező az alperesre nézve.

Az elsőfokú bíróság jogszerűen mellőzte, illetve tekintette csupán az alperes személyes nyilatkozatainak a kirívóan aggályos magánszakvélemények megállapításait, és jogszerűen fogadta el ítélete alapjaként a kirendelt szakértő szakvéleményét. A kirendelt szakértő alappal nem élt a könyvszakértő igénybevételével, és ezt meggyőzően meg is indokolta.

Az alperes fellebbezési állításával ellentétben a perbeli esetben nem lehet adásvétellel vegyes vállalkozási szerződésről beszélni, a szerződés egyetlen mondata sem utal erre: az alperes, mint vevő a kitermelést és egyéb tevékenységeket a saját anyagvásárlása érdekében és feltételeként végezte, nem a felperes megbízásából. Az alperes ezen szolgáltatásáért a felperes nem fizetett vállalkozói díjat.

Megjegyezte, hogy az adásvételi szerződés az alperes „mintája” alapján készült. A perbeli szerződés minősítése egyébként is jogkérdés, az alperes magánszakértői által e körben tett állásfoglalások nem vehetők figyelembe.

Azzal, hogy a felek a perbeli szerződésekben alkalmazták a 203/1998. (XII. 19.) Korm. rendelet szabályait, még nem jött létre a felek között sem vállalkozói, sem alvállalkozói jogviszony. A felek között minta szerinti adásvételi szerződés jött létre, az alperes vállalása az adásvétel feltételét jelentette, amely feltétel teljesítése az alperesi oldalon volt értékelhető, a szerződés szerint a felperes nem volt jogosult az alperes bányászati munkájának ellenőrzésére.

Az alperes által hivatkozott, a ... és az I. r. felperes által 2004. június 30-án aláírt emlékeztető tartalmát a perbeli jogvita szempontjából irrelevánsnak tartotta, ezért indokolatlan lett volna a perben tanú 3. tanú meghallgatása is.

A perbeli szerződések egyértelműen tartalmazzák, hogy az alperes kizárólag a kitermelés után, a vételár megfizetésének napján válhatott a kitermelt anyag tulajdonosává, tehát nem ütközik jogszabályba a szerződés, és még ha a Bt. 23. §-ába is ütközne, akkor sem a Ptk. 200. § (2) bekezdése szerinti semmisség jogkövetkezménye fűződne ehhez, hanem a Bt. 41. § (1)-(3) bekezdéseiben szabályozott szankciók. Mivel nem volt törvényes akadálya annak, hogy a felperes az alperesi kitermeléssel megszerzett tulajdonjogot rögtön átruházza az alperesre, ezért ez önmagában nem eredményezi a szerződés érvénytelenségét.

Utalt arra, hogy a vállalkozói jogviszony és erre vonatkozó petitum hiányában az elsőfokú bíróságnak nem is kellett vizsgálnia az alperes által hiányolt, a vállalkozási szerződés alapján a felperest terhelő kötelezettségeket.

Állította, hogy a mind a keresetlevelében, mind az elsőfokú eljárás során megtartott tárgyalásokon a felperes pontosan megjelölte a keresetösségi jogát, a szerződés 10.) pontja szerint a munkaterületet átadta az alperes részére, ezáltal biztosította a nyersanyag kitermelésének a lehetőségét, feltételeit. Az adásvételre az alperes által megtekintett állapotban, az alperes által elvégzett vizsgálatok eredményei alapján került sor.

Az elsőfokú bíróság megállapítása szerint az alperes a perben nem bizonyította, hogy a bányában meglévő földanyag alkalmatlan lett volna a szerződésben meghatározott célú felhasználásra. A perben kirendelt szakértő megállapította, hogy a minták vizsgálata azt mutatta, hogy a minták egy részének víztartalma az optimálisnál lényegesen magasabb volt, a megfelelő szakértelemmel rendelkező alperesnek pedig tudnia kellett, hogy azt csak

kezeléssel lehet alkalmassá tenni a töltésre, azaz az árajánlatánál figyelembe kellett vennie a szárítási költségeket.

A szerződéskötést követően az alperes által előre nem látható módon nem változott sem az anyag nedvességtartalma, sem más tulajdonsága. Az alperes elmulasztotta a szerződéskötés időpontjában is bevizsgáltatni az anyagot, ennek hiányában szerződött, ezért a felperes mentesül a szerződéskötés idején esetlegesen meglévő hiba tekintetében a szavatossági felelőssége alól a Ptk. 316. § (1) bekezdése alapján.

Az alperes a kitermelés teljes lebonyolítását vállalta, ezért a Ptk. 340. § (1) bekezdése szerint az őt fenyegető kár elhárítása, illetve csökkentése érdekében a csapadékvíz ellen védekeznie kellett volna megfelelő kitermelési technológiával.

Utalt a 2008. március 12-én kelt beadványával megküldött, a felperes bányája helyszínén található talajvízszint figyelő kutakban mért értékeket tartalmazó kimutatás adataira, amely adatok alapján állapította meg a kirendelt szakértő, hogy a vízszint és talajvízszint közötti mélységi különbség kizárja azt, hogy az alperes által folytatott bányászati tevékenységet a talajvíz emelkedése hátrányosan befolyásolta volna. Hasonló - bár nem a kitermelés helyszínén mért - adatokat tartalmaz az alperes 2008. március 10-én kelt beadványának A/1. számú melléklete is.

Az alperes által a felperestől vásárolt anyag útépítésre való alkalmasságát igazolja az is, hogy az alperes a megvásároltból mintegy 151285 m³ anyagot továbbértékesített magasabb vételáron, és a vevők ezt a továbbértékesített anyagot is teljes egészében felhasználták útalap építésére.

Kiemelte az alperes által felkért ... Kft. vezetésével készült magánszakvélemény egyes megállapításait, az alperesi kitermeléssel összefüggésben felmerült, alperesnek felróható magatartásokra, mulasztásokra vonatkozóan.

Különösen fontosnak tartotta a perben, hogy a szerződések tárgya egy speciális termék volt, és a kereslet megszűnésével közömbös, hogy a felperes rendelkezik-e bányászati joggal, az „in situ” meglévő anyag értéke pedig nulla. Az alperes nem tudott egyetlen konkrét értékesítési lehetőséget sem megjelölni, az e körben tett állításai csak hipotézisek. Arra is hivatkozott, hogy a perbe beavatkozó ... Kft. a felperessel közvetlenül megkötött szerződés szerint vásárolt anyagot kitermelte, ellenértékét megfizette, és elégedett volt az anyaggal.

Hangsúlyozta, hogy az alperes ismerte a szerződés tárgyát képező anyagot, maga vizsgáltatta be, ezért azt is tudnia kellett, hogy a vízzel kapcsolatba lépésekor az máshogyan viselkedik, mint az agyag.

Az ítélet 13. oldalán írtakra hivatkozva cáfolta, hogy az ítélet szóbeli és írásbeli indokolása nem fedi egymást.

Utalt arra, hogy az alperes az utolsó tárgyalásról felvett jegyzőkönyv birtokában sem egészítette ki mind a mai napig a fellebbezését, a tárgyalási jegyzőkönyvbe foglalt nyilatkozatok vélt pontatlansága miatt pedig a jegyzőkönyv kijavítását kérhette volna.

Az alperes 2006. január 17-én kelt levelét az elsőfokú bíróság helyesen értelmezte tartozás elismerésként 43 021 125 Ft erejéig.

Osztotta az elsőfokú bíróság álláspontját, miszerint a perbeli esetben nem került sor a bányászati jog átruházására sem a szerződés szerint, sem a gyakorlatban, mivel a bányajáradék fizetését a felperes vállalta és teljesítette a továbbiakban is.

Álláspontja szerint a perben kirendelt szakértő megfelelő és elégséges kompetenciával rendelkezett, szakvéleménye aggálytalan, alapos és indokolt. A szakértő a tárgyaláson elhangzott jogkérdés kapcsán nyilatkozott úgy (a 2008. február 27-ei tárgyalási jegyzőkönyv 6. oldal harmadik bekezdésében), hogy „ez a kérdés kompetenciámat meghaladja”.

A magánszakértői vélemények nemcsak a Pp. rendelkezései szerint, hanem azok tartalma szerint is kizárólag alperesi előadásnak, véleménynek tekinthetők. Könyvszakértő bevonására pedig azért nem volt szükség, mert a könyvszakértő is csak azt állapíthatta volna meg, hogy a felperes a könyveiben semmilyen értéken nem tartja nyilván a bányászati jogot, illetve a bányában található ásványi nyersanyagot.

Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság az alperes nagyon sok bizonyítási kérelmének helytadott, és amelyeket mellőzött, annak okát mindig részletesen megindokolta.

Hangsúlyozta, hogy az az alperesi nyilatkozat, miszerint ő csak 56 %-ban használta fel a megvásárolt anyagot, a fennmaradó részt harmadik személyek részére értékesítette, azt jelenti, hogy a teljes, általa kitermelt mennyiség útalap építésére lett felhasználva.

Alaptalannak tartotta alperesnek az eljáró bíróval szemben előterjesztett elfogultsági indítványait még azt figyelembe véve is, hogy az ítélet tábla sorozatosan mérsékelte az alperessel szemben az elsőfokú bíróság által kiszabott pénzbüntetések összegét.

Az alperes által hivatkozott eseti döntések kapcsán kifejtette, hogy azok nem tartalmazzak a jelen per eldöntése körében releváns megállapításokat.

Részletezte, hogy a felperes a kereset előkészítésekor és az elsőfokú eljárás során milyen tevékenységet fejtett ki, és az megalapozza a felperes részére elsőfokú perköltségként megítélt ügyvédi munkadíjat. A másodfokú eljárásra az elsőfokú eljárásban megállapított munkadíjon felül, annak 50 %-os összegének a megfizetésére is kérte kötelezni az alperest az áttanulmányozandó periratok igen jelentős terjedelmére tekintettel.

Az ítélet tábla az alperes fellebbezését alaposnak találta annyiban, hogy az elsőfokú bíróság a megalapozott döntés alapjául szolgáló tényállást nem tárta fel a kellő mélységben, az általa megállapított tényállásból pedig téves jogi következtetésre jutott. Ezért az elsőfokú ítélet megalapozatlan és törvénytört.

Az ítélet tábla a megalapozatlan döntéshez vezető eljárás vizsgálatánál elsőként azzal szembesült, hogy az elsőfokú bíróság a felperes és az alperes által kötött szerződéseket - leegyszerűsítve a felek jogviszonyát - adásvételi szerződésnek minősítette.

Az ítélet tábla a perben rendelkezésre álló adatok alapján a felek szerződéses jogviszonyát vállalkozási szerződéssel vegyes adásvételi szerződésnek minősítette, amelynek kikötései ez okból külön elemzést kívánnak.

A perbeli, azonos szerződési feltételeket (kivéve a mennyiségekre vonatkozó adatokat) tartalmazó adásvételként nevesített két szerződésben a vevő (alperes) vállalta, hogy az I. r. felperes bányájából kitermeli az adásvétel tárgyát képező anyagot.

A vevő vállalt feladatai a szerződés 4.) pontjában pontosan meg voltak határozva, úgy mint:

- az 50 cm vastagságú termő (humuszos) réteget le kellett szedni a kitermelési területről, és azt meghatározott területre lerakni,

- a megmaradt terület szintmagasságának a megállapítása után az anyagot a felszíntől mért 4,5 m mélységig lehetett kibányászni,
- az elszámolás alapját pedig a letermelt humusgréteg után megállapított szintmagasságból a 4,5 m mélységig kitermelt, tömör m³-ben számított anyag mennyisége képezte,
- ezek után a letermelt humusgréteget az alperesnek vissza kellett termelni a kibányászott területre.

A szerződés 5.) pontjában a felek arról rendelkeztek, hogy együttesen felméri a kibányászott anyagmennyiséget, ezt térképen rögzítik. Ez képezte a számlázás alapját.

A szerződés 6.) pontjában pedig azt rögzítették, hogy a vevő a vételárból 70 000 000 Ft + ÁFA összeget előlegként megfizet az eladónak „a bányászattal kapcsolatos költségeire”.

A szerződés 10.) pontja szerint az eladó a munkák elvégzéséhez szükséges munkaterületet az előleg megfizetését követően adja át.

A 11.) pont szerint a vevő a kitermelt anyagnak a vételár kifizetése napján válik tulajdonosává, eddig az időpontig az eladó a tulajdonjogát fenntartja.

A 14.) pont pedig arról szól, hogy a vevő köteles a bányászati munkák szabályszerű és biztonságos végzésére. Az eladó ennek az ellenőrzését a 100/2004. (VII. 30.) GKM rendelet alapján köteles teljesíteni. Megnevezték az eladó részéről ellenőrzésre jogosult személyeket is.

A szerződés 10.) pontjában azt is rögzítették a felek, hogy a kitermeléssel, rakodással és szállítással kapcsolatos előírásokat a vevő köteles betartani, a megjelölt szabályok, előírások pedig nem kizárólagosan vannak felsorolva.

A 19.) pontban pedig arról nyilatkoztak a felek, hogy a szerződés a megkötésekor ismereteik szerinti teljes megállapodásokat tartalmazza.

Mindezek a szerződési kikötések - helyes értelmezéssel - a vállalkozási szerződés tartalmi követelményeit kielégítik.

Az a jogi tény, hogy a szerződés szerint a vállalkozó a kitermelés után a szerződés tárgyát képező terméknek a vevője is volt, illetve, hogy a végső szerződési cél a kibányászott anyag tulajdonjogának a megszerzése volt, nem jelenti azt, hogy a felek jogviszonyát kizárólag az adásvétel szabályai alapján kell vizsgálni.

Az ítéletábra megállapítása szerint az elsőfokú bíróságnak a perbeli szerződéssel kapcsolatban elfoglalt téves jogi álláspontja vezetett ahhoz, hogy végső soron megalapozatlan döntést hozott.

Az elsőfokú bíróság a perbeli jogvitát az adásvételi szerződés keretei között vizsgálta, a bizonyítást is ebbe a mederbe szorította, ennek köszönhetően nem tulajdonított kellő jelentőséget a bányászati tevékenységre vonatkozó jogszabályok előírásainak, amelyek meghatározzák - és alapvetően nem diszpozitíven - a bányászati tevékenységet végző vállalkozók, alvállalkozók feladatait, kötelezettségeit.

Mindenekelőtt ebben a kérdéskörben arra kell rámutatni, hogy a bányászati joggal rendelkező földtulajdonos (az I. r. felperes) a bányászati jogát a szerződéssel nem adta át az alperesnek, az erre vonatkozó eljárást nem kezdeményezte a bányahatóságnál.

Az I. r. felperes bányavállalkozói státusa megmaradt, annak ellenére, hogy a bánya hasznosítására szerződést kötött a kitermelésre vállalkozó alperessel.

Ebből az alapállásból kiindulva pedig gondosan kellett volna vizsgálni a bányatörvény és a végrehajtására vonatkozó jogszabályok rendelkezéseit, azokat a speciális szakmai előírásokat, amelyek a bányászati tevékenységek végzése során irányadóak.

Az elsőfokú bíróság ítélete indokolásában a bányászatról szóló 1993. évi XLVIII. törvénynek (a továbbiakban: Bt.) és a végrehajtására vonatkozó 203/1998. (XII. 9.) Korm. rendeletnek az általa fontosnak tartott rendelkezéseit ugyan felhívta, de azokat a kitermelt ásványi anyagra vonatkozó adásvételi szerződés érvényes létrejöttének a szemszögéből értelmezte. Az ítéletábra megítélése szerint nem helytálló az elsőfokú bíróságnak az a megállapítása, hogy az alperes vállalkozói minősége nem következik a felperes bányavállalkozói mivoltából, és hogy az alperes a saját kockázatára vállalkozott a földanyag kitermelésére azért, hogy azon tulajdonjogot szerezzen. Nem helytálló az a következtetése sem, hogy a bányatelek birtokbavételével kizárólag az alperesnek volt lehetősége és kötelessége intézkedni az agyag megóvása érdekében és a kárveszély viselése is átszállt az alperesre. A felek szerződéses jogviszonyának az értelmezése annak kettősségét figyelembe véve történhet helyesen, az elsőfokú bíróságnak ezt szem előtt tartva kellett volna a bizonyítást lefolytatni mind a vállalkozásra, mind az adásvételre vonatkozó szerződési kikötések vizsgálatával.

A felperesi kereset, az alperes beszámítási kifogása és a viszontkeresete kapcsán számos olyan szakmai kérdés merült fel, amelynek a megválaszolására szakértői bizonyításra volt szükség.

Az elsőfokú bíróság szakértőként - a felek javaslatát figyelembe véve - Z.Á. kijelölt igazságügyi szakértőt rendelte ki.

A szakértő a II. számmal jelölt írásbeli kiegészítő szakvéleményében (az iratoknál 79. sorszám alatt található) nyilatkozott arról, hogy a szakértői kompetenciájába útépítési, talajmechanikai és víztelenítési, útpályaszerkezet építési és úttervezési szakkérdések tartoznak.

Az elsőfokú bíróságnak a kirendelő végzésében a szakértőhöz intézett kérdései ebben a szakmai kompetenciakörbe tartoznak. A kérdésekből azonban kitűnik az, hogy az elsőfokú bíróság már ekkor is kizárólag adásvételi szerződésnek tekintette a felek jogviszonyát, és a szolgáltatás alkalmassága, az eladó esetleges hibás teljesítése, ennek jogkövetkezményei, valamint az ebből eredő egymással szemben érvényesíteni kívánt követelések tárgykörében szándékozott lefolytatni a szakértői bizonyítást.

Az alperes álláspontja a perben következetes volt tekintetben, hogy a felperessel kötött szerződése nem egyszerű adásvételi szerződés, annak lényeges kikötései a vállalkozási szerződés elemeinek felelnek meg.

Az alperes a kirendelt szakértő szakvéleményére tett észrevételeiben, és a perbeli nyilatkozataiban szükségesnek tartotta annak a vizsgálatát, hogy a bányászati tevékenységet szabályozó jogszabályok szerint - a szerződéses láncolatot is figyelembe véve - őt vállalkozóként milyen kötelezettségek terhelik a felperessel kötött szerződés alapján.

Ugyanakkor a szakértői kompetenciával kapcsolatban helytálló a kirendelt szakértőnek az a nyilatkozata, miszerint az útépítéssel összefüggő szakkérdések - jelen esetben is - átfedést mutatnak a bányászati szakkérdésekkel.

Ez azonban nem annulálja a bányászati tevékenységgel kapcsolatos specialitásokat.

Az ítélet tábla álláspontja szerint a peres felek szerződése vállalkozási kikötései tartalmának, teljesülésének a vizsgálata a bányászati tevékenységre vonatkozó jogi szabályozás és a gyakorlat tükrében nem mellőzhető. Ez alapozza meg ugyanis a kitermelt anyag adásvételével kapcsolatos jogi következtetéseket is.

A perben kirendelt szakértő a szakmai kompetenciáját átlépve tett megállapításokat az alperesnek a bányászati tevékenység körébe tartozó kötelmeiről és azok teljesítéséről.

Ide tartozóan állapította meg azt, hogy az alperesnek a szerződés megkötésekor számolnia kellett azzal, hogy a kitermelendő földanyag nedvessége a kitermelés időszakában megnövekedhet, olyan mértékben, amely miatt alkalmatlanná válik - külön kezelés nélkül - a beépítésre.

A szakértő szerint az alperesnek volt a kötelezettsége védekezni a földanyag átnedvesedése ellen, kizárólag az ő feladata volt a csapadékvíz ellen megfelelő kitermelési technológiával védekezni, szükség esetén a bánya műszaki üzemi tervének a módosítását kérve a bányafelügyelettől. A szakértőnek minden további megállapítása ebből az alaptételből származik.

Az elsőfokú bíróság a kirendelt szakértő többször kiegészített és aggálytalannak elfogadott szakvéleményére tekintettel nem adott helyt az alperes a külszíni bányaszakértői vélemény beszerzésére vonatkozó bizonyítási indítványának.

Az alperes a per folyamán igazságügyi bányászati szakértőként Cs. B-át kérte kirendelni, és miután erre nem került sor, ő adott megbízást részére szakvélemény elkészítésére, majd kérte a szakértő tárgyaláson történő meghallgatását, vagy a két szakvélemény közötti ellentmondások feloldása érdekében szakértői intézet kirendelését.

Az elsőfokú bíróság ezt az indítványát sem teljesítette, ezért az alperes az ... Mérnöki és Igazságügyi Szakértői Kft-t kérte fel egy komplex szakvélemény adására.

Az alperes megbízásából szakvéleményt adó bányászati szakértő és a szakértői csoport (amelynek tagjai szakterületüket illetően kompetenciában lefedték a perben felmerülő bányászati, útépitési, geológiai szakkérdéseket) a beruházásra vonatkozó szerződési láncolatban vizsgálták az alperesnek a felperessel kötött szerződésben vállalt kötelezettségeit, illetve a szerződés teljesítését.

A magánszakértők a bányászati tevékenységre vonatkozó jogszabályok, a perbeli bányának a bányafelügyelet által a perbeli időszakra jóváhagyott Műszaki Üzemi Terve (MÜT) alapján vizsgálták a szerződő felek szerepét, feladatait, a kitermelésre váró ásványi anyag alkalmasságát, a nedvesedés elleni védelem kérdéskörét.

A magánszakértők által tett szakmai megállapítások alapvető kérdésekben ellentmondanak a perben kirendelt szakértő szakvéleményében foglaltaknak, a bányaudvar víztelenítésének megoldása, az agyag elvizesedésének okai, a kitermelési technológia megfelelősége, a bányavállalkozó intézkedési, tájékoztatási, ellenőrzési feladatai, a kitermelt ásványi anyag útépitésre való alkalmassága és kezelése, stb. kérdéskörben.

Az elsőfokú bíróság teljes elzárkózást tanúsított a magánszakértői véleményeknek a perben történő bármilyen felhasználásával kapcsolatban.

A magánszakvéleményeket - a következetes bírói gyakorlatra hivatkozva - az alperes személyes előadásaként, szakmai véleményeként vette figyelembe, és azokat nem tartotta alkalmasnak arra, hogy a perben kirendelt igazságügyi szakértő által adott szakvéleménnyel szemben kételyeket keltsenek. Ezért mellőzte a szakértők tanúkénti meghallgatását, és kimondta, hogy a szakvélemények felülvéleményezésének sincs helye. Az elsőfokú bíróságnak a magánszakvéleményekkel kapcsolatos legfőbb kifogása az volt, hogy a szakértők a bányászati törvény rendelkezéseit értelmezték, a kompetenciájukat túllépve részben jogi kérdésekben foglaltak állást a feleket terhelő jogok és kötelezettségek terjedelmét, a szerződés és alanyainak a jogi minősítését, a kárveszély telepítését illetően.

Az ítéletábra nem ért egyet az elsőfokú bíróságnak az alperes által beszerzett magánszakvélemények teljes elutasítására vonatkozó indokaival.

A magánszakértők helyesen a bányászati tevékenységre vonatkozó jogi szabályozás és a gyakorlat tükrében adtak választ a felmerült szakkérdésekre. Ebből az aspektusból foglaltak állást a feleket terhelő jogok és kötelezettségek terjedelmére, a szerződésnek a vállalkozási tevékenységre vonatkozó kikötéseit ebből a szemszögből vizsgálták, ami nem jelenti azt, hogy a bíróság kompetenciájába tartozó jogkérdésben foglaltak állást. Jelen esetben ugyanis a szakkérdéseket és a jogkérdéseket nem lehet mereven elválasztani.

Szükséges megjegyezni azt is, hogy az elsőfokú bíróság a perben kirendelt szakértő szakvéleményét nem ilyen szigorúan kezelte, amikor a jogkérdéseket érintő megállapításokat is elfogadta.

Az ítéletábra álláspontja szerint a perbeli magánszakvélemények alkalmasak voltak a bíróság által beszerzett igazságügyi szakértői vélemény szakmai helytállóságának a kétségessé tételére, ezért a szakértői véleménnyel kapcsolatban felmerült aggályok eloszlátására intézkednie kellett volna.

Az elsőfokú bíróság akkor járt volna el helyesen, ha eleget tesz az alperes kérelmének, és a tárgyaláson a magánszakértőt és ezzel egyidejűleg a perben kirendelt szakértőt meghallgatja.

A meghallgatás során a szakértők által tett jogi véleménynyilvánítást figyelmen kívül hagyva tisztázni lehetett volna a felmerült és releváns szakkérdéseket.

Az ítéletábra álláspontja szerint nem tekinthető aggálytalannak a kirendelt szakértőnek a II. r. felperest ért kár (elmaradt haszon) összegére vonatkozó megállapítása sem.

Egyetért az alperessel arra vonatkozóan, hogy a könyvszakértői bizonyítás elrendelése nem mellőzhető a kérdés megalapozott megválaszolásához.

A könyvszakértői kompetenciával nem rendelkező szakértő leegyszerűsítette a kérdést, mechanikusan a II. r. felperes kiesett árbevételevel azonosította az elmaradt haszonban jelentkező kár összegét - amelyből levonta a II. r. felperest terhelő bányajáradék összegét. Ettől azonban többről van szó, a piaci viszonyok figyelembevétele sem abból áll, hogy a jövőben nem várható kereslet a bányában „in situ” állapotban meglévő ásványi anyag iránt.

Mindezek alapján az ítéletábra azt állapította meg, hogy a bizonyítási eljárásnak nagy terjedelmű kiegészítése szükséges, ezért az elsőfokú bíróság ítéletét - a fellebbezési kérelem és a fellebbezési ellenkérelem korlátai között - a Polgári perrendtartásról szóló többször módosított 1952. évi III. tv. (Pp.) 252. §-ának (3) bekezdése alapján hatályon

kívül helyezte, és az elsőfokú bíróságot a per újabb tárgyalására, és újabb határozat hozatalára utasította.

Az új eljárásban az elsőfokú bíróságnak lehetősége van arra, hogy a perben beszerzett szakértői véleménnyel kapcsolatban felmerült aggályokat a magánszakértő és a perben kirendelt szakértő együttes meghallgatásával szüntesse meg, amennyiben pedig ezt valamilyen okból nem látja célravezetőnek, úgy a felek erre irányuló indítványára egy másik szakértőt kell kirendelni.

Ha ezek után a két szakvélemény között ellentmondások találhatók, úgy az ellentmondó véleményt kialakító szakértők együttes meghallgatása indokolt. Ha pedig a kirendelt szakértők meghallgatása sem vezet eredményre, a bíróság szakértői testületet kereshet meg véleménynyilvánítás végett, amennyiben van az adott szakkérdések megítélésére kompetens szakértői testület (Pp. 182. § (3) bekezdés, 183. § (1)-(2) bekezdés).

Az ítéletábra rendelkezett arról is, hogy a pert a megismételt eljárásban az elsőfokú bíróság másik tanácsa tárgyalja.

Ennek indoka az, hogy az elsőfokú bíróság a hatályon kívül helyezésre, és az új eljárásra utasításra okot adott, kételyt támasztott a maga irányában afelől, vajon a másodszori eljárást helyesen fogja-e lefolytatni, és nem ragaszkodik-e majd egyoldalúan az első alkalommal elfoglalt álláspontjához.

Az elsőfokú bírósági eljárás iratanyagából az volt megállapítható, hogy a per tárgyalása személyeskedéssel terhelten folyt, a tárgyalás olyannyira szubjektív töltésűvé vált mind a bíróság, mind az alperes részéről, amely miatt kétséges, hogy a pert vezető bíró az új eljárásban elfogulatlanul tud ítélni.

A hatályon kívül helyezés miatt az eljárás folyamatban maradt, ezért az ítéletábra csak a másodfokú eljárásban felmerült perköltség összegét állapította meg a Pp. 252. § (4) bekezdése alapján.

Az alperes oldalán 900 000 Ft fellebbezési illetéket és 4 000 000 Ft másodfokú perköltséget, a felperes oldalán 4 000 000 Ft másodfokú perköltséget állapított meg.

Az ügyvédi munkadíjban jelentkező másodfokú perköltség összegét a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet keretei között állapította meg.

Debrecen, 2009. november hó 30. napján

Dr. Madarász Anna sk a tanács elnöke, Cogoiné Dr. Boros Ágnes sk előadó bíró, Szilágyiné Dr. Karsai Andrea sk bíró

A kiadmány hitelül:

Kiadó